

Pokopano otroštvo

Zadnje čase, pravzaprav že več kot kako leto, nas s televizijskih ekranov in fotografij v dnevnikih in revijah prebadajo ugasli pogledi nesrečnih in prezgodaj dozorelih somalskih, bosanskih in mnogih drugih otrok, ki nemo vprašujejo: le kako je mogoče? Kdo nas je obsodil, da moramo biti neme priče človeški živalskosti in krutosti, ki divja po naših deželah?

Ne vem, ali se tudi vi, kot jaz, čutite nekako krivi, ker jim ne morete pošteno odgovoriti, ne morete utrgati z njihovih ust bledega nasmeha. Bosi, lačni, razčepani, sirote brez mater in očetov, ali pa nezaželen plod osvajalskih načrtnih posilstev, stopa-

MAJDA ARTAČ STURMAN

jo ti otroci v zgodovino enega najokrutnejših in najbolj civilizacijsko razčlovečenih stoletij, kar jih premore človeški razvoj. Neizbrisna procesija, ki se vleče od zbirnih centrov preko bodečih žic v čas, ki se spet prelamlja na dvoje.

Neizrekljive grozote prizadevajo na sto tisoče ljudi; žensk, starcev, vojakov, prebežnikov, beguncev in otrok — prezebljenih, pohabljenih, umirajočih, prosečih, posiljenih bitij, ki jim je človeška zver odvzela človeško dostojanstvo, da so postali le številke.

Ne vem, ali ste tudi vi, kot jaz, včasih izklopili televizor, da bi vas ne prebadali mrtvi pogledi vojnih žrtev, ki padajo v novem holokavstvu ob skoraj popolni brezbriznosti Zahoda.

Preveč črnila se je izlilo na papir glede vojnih okrutnosti v osrčju Evrope, premalo konkretnih, resnično človekoljubnih in mirroljubnih predlogov, ki bi obratno čunali z osvajalno slo agresorjev in priznali nedolžnost nedolžnih, se res zavzeli za ohranjanje človekovega življenja in dostojanstva.

Menim, da so največje žrtve te absurde vojne prav otroci. Še nerojeni, spočeti iz besa posiljevalcev. Ali pa dojenčki, ki povi-
t v krpe, v ledeno mrzlih zaklo-

Pomemben dokument škofovske konference Treh Benečij

Obča blaginja ne pa osebne in strankarske koristi

V Italiji je še vedno v polnem teku »potres«, ki se je začel pred letom dni v Milanu, ko je bil odpeljan v zapor eden vidnejših predstavnikov tamkajšnje socialistične stranke. Že med preiskavo je priznal, da je za svoje »usluge« pre-

jemal denar, se pravi podkupnine. Sodniki so začeli vrtati v globino in je tako prišla na dan rakasta rana celotnega italijanskega političnega sistema. Te dni je moral predsednik vlade Amato zamenjati kar dva ministra, ki sta tako ali drugače vpletena v trenutno najbolj aktualno italijansko zadevo.

Potresne sunke pa smo v zadnjem času zaznali tudi v deželi Furlaniji Julijski krajini. Še danes n.p.r. sedi v zaporu bivši deželni odbornik za kmetijstvo Ivano Benvenuti, član Krščanske demokracije, medtem ko je sodno obvestilo prejel deželni odbornik za delo in obrtniške dejavnosti Giocchino Rigo, član socialistične stranke. Sodnik pa je zaslišal še enega deželnega odbornika: ta je socialist Francescutto, ki je v deželni vladi zadolžen za turistično dejavnost.

Položaj prav gotovo vzbuja zaskrbljenost, kar izhaja tudi iz dejstva, da je škofovska konferenca Treh Benečij smatrala za potrebno objaviti poseben dokument. Listina ima naslov »Za vzgojo v politiko« in je v zvezi, kot beremo v tedniku goriške nadškofije Voce isontina, »s sedanjim zgodovinskim trenutkom, ko se zaključuje obdobje, v katerem so oseb-

ne in strankarske koristi imele prednost pred poštenostjo in občo blaginjo«.

Škofje poudarjajo, da je za kristjana politika najvišja oblika služenja bližnjemu. Gre torej za poslanstvo, na katerega se mora kristjan, ki se mu namerava posvetiti, primerno pripraviti. Zato govori listina o »vzgoji v politiko«. Prenova politike pa takega vzgojnega dela nikakor ne more prezreti.

I. Jevnikar predsednik tretje komisije

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar je bil sredi prejšnjega tedna izvoljen za predsednika tretje stalne svetovalske komisije, ki je pristojna za vprašanja šolstva, poklicnega izobraževanja, kulture, športa in rekreacijskih dejavnosti. Prevzel je mesto Bojana Brezigarja, ki je v lanskem novembru odstopil zaradi poklicnih obveznosti. Še pred Brezigarjem pa je bil predsednik tretje komisije deželni svetovalec Ssk dr. Drago Štoka. Pri glasovanju je Ivo Jevnikar prejel 42 glasov, 1 glasovnica je bila bela, 5 pa jih je bilo neveljavnih.

Srečanje s predsednikom republike

Predsednik republike Scalfaro je v petek, 19. t.m., sprejel na neuradnem obisku na Kvirinalu predsednika republike Slovenije Kučana, ki ga je spremljal zunanji minister Peterle. V daljšem pogovoru, ki mu je prisostvoval tudi zunanji minister Colombo, so se gostitelj in gostje pogovarjali o tako imenovani »nadgradnji« osimske pogodbe, o položaju slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Sloveniji ter o krizi v Bosni in Hercegovini ter v drugih predelih nekdanje Jugoslavije. Glede Osima je bilo rečeno, da ni nobenega problema, ki se ne bi mogel urediti, če obstaja dobra volja.

Ob zgodovinskem obisku v Vatikanu

Papež Janez Pavel II. s slovenskim predsednikom Kučanom

Slovenski predsednik Milan Kučan in zunanji minister Lojze Peterle sta bila upravičeno zadovoljna s potekom uradnega obiska, ki sta ga v petek, 19. t.m., opravila pri papežu Janezu Pavlu II. v Vatikanu. Sv. stolica je lani prva priznala neodvisno in suvereno slovensko državo — prizna-

DRAGO LEGIŠA

nje je prišlo dva dni pred državami Evropske skupnosti — zdaj pa so v slovenski prestolnici že prejeli prvo uradno povabilo na obisk v Rim. To je treba predvsem smatrati za potrditeljev pravilnosti vatikanskega ravnanja v lanskem januarju.

Predsednik Kučan se je sv. očetu zahvalil za naklonjenost, ki jo je po-

kazal in ki jo kaže do Slovenije, gostitelj pa je pohvalil slovenska prizadevanja, da bi se ob upoštevanju načela pravičnosti uredilo v Sloveniji razmerje med Cerkvijo in državo, ki sta vsaka na svojem področju avtonomni in suvereni.

Kot Slovence, ki živimo v Italiji, nas še posebno veseli dejstvo, da je predsednik Kučan v svojem govoru pred sv. očetom podčrtal vlogo in zasluge, ki jih ima katoliška Cerkev pri ohranjanju jezikovnih in kulturnih vrednot slovenskih manjšinskih skupnosti izven matične države. To je bilo priznanje predvsem vsem slovenskim duhovnikom in redovnikom, ki so kljub preganjanju in hudim žrtvam ostali zvesti svojemu ljudstvu tudi v najhujših obdobjih naše zgodovine.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 28. februarja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Hrošč leti v somraku«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovenecv; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Janez Povše: »Za svobodo ali proti njej«. Izzivi in pozivi Marjana Rožanca; 17.30 Z naših prireditvev.

■ PONEDELJEK, 1. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija po letu 1945; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Vladimir Bartol: Ettore Mangialupi, protagonist Tržaških humoresk; 12.00 Taborišče Gonars (pričevanja preživelih); 12.40 Koroška poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nagradna abeceda, radijska kviz oddaja za otroke, ki se radi igrajo; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba.

■ TOREK, 2. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Zvočna ropotarnica, glasovi in zanimivosti iz radijskega arhiva; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Vladimir Bartol: Ettore Mangialupi, protagonist Tržaških humoresk; 12.40 Koroška poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Hermann Broch: »Povest služkinje Zerline«.

■ SREDA, 3. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovenecv; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Vladimir Bartol: Ettore Mangialupi, protagonist Tržaških humoresk; 12.00 Z zdravo hrano do zdravega duha; 12.40 Koroška poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 »Na goriškem valu«; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Na goriškem valu«; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 »Svojo poslednjo voljo pri zdravju in čisti pameti izrekam« — odnos do življenja in smrti v kmečkih oporokah.

■ ČETRTEK, 4. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Obtoženci 2. tržaškega procesa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Vladimir Bartol: Ettore Mangialupi, protagonist Tržaških humoresk; 12.40 Koroška poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Četrtkova srečanja.

■ PETEK, 5. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Halo, dober dan! Tu 362875; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Vladimir Bartol: Ettore Mangialupi, protagonist Tržaških humoresk; 12.40 Koroška poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Pravljice, pesmice in še kaj...«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba.

■ SOBOTA, 6. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Vladimir Bartol: Ettore Mangialupi, protagonist Tržaških humoresk; 12.00 Ta rozajanski glas — Oddaja iz Rezije; 12.45 Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Janez Povše: »Za svobodo ali proti njej«. Izzivi in pozivi Marjana Rožanca.

Deželni odbor Svetovnega slovenskega kongresa Področja dela se ves čas širijo

Deželni odbor Svetovnega slovenskega kongresa je na svojem nedavnem srečanju ugotovil izjemno zahtevnost časa, v katerem živimo kot slovenska manjšina pa tudi kot narod v celoti. V interesu celotnega slovenstva je treba preseči stisko, zavedajoč se, da v največji meri potrebujejo Svetovni slovenski kongres tisti naši rojaki, ki so od matične domovine najbolj oddaljeni. V njihovem imenu je nujno čimprej razrešiti neugodno situacijo v Konferenci za Slovenijo, ki lahko s preveč enosmernim političnim obeležjem ohromi prodornost celot-

Gospodu županu Staffieriju posvečam to dramilo, namenjeno tržaškim Slovincem. Napisano je v italijanščini, da ga bo lažje razumel. V kolikor bi zahteval slovenski izvirnik (toda le v primeru, da nima v okviru občinske uprave zares nobenega po zakonu predvidenega prevajalca), mu ga pošljem takoj priporočeno in s povratnim pripisom:

»Lasa pur che i canti e subi e che i fazi pur dispeti, ne la patria de Roseti e in quela de Staffieri, da sempre e non da ieri parleremo anche in sloven«

J. Jež

nega Kongresa. Sploh je naloga našega deželnega odbora, da aktivno vpliva na splošne politične razmere v matični Republiki Sloveniji, da prispeva svoj delež k učinkovitejši državni politiki do zamejstva in izseljenišva ter do sodobnejšega in pravičnejšega razumevanja narodnosti nasploh. V tej točki bo nujno preseči še marksitero ideološko zapuščino, ki preprosto podcenjuje narodnost kot osnovo vseh bistvenih razmišljanj. Sicer je poslanstvo Svetovnega slovenskega kongresa v prvi vrsti tudi na narodnostnem področju moralno, kongres naj bi bil neke vrste etično žarišče ali vest, ki bi prispevala k močnejšemu občutku za slovenstvo od matice do izseljenišva.

Trenutno se bo deželni odbor v aktivnem odnosu do matične domovine — seveda v interesu lastnega prostora — prizadeval predvsem za ustrežnejši zakon o državljanstvu, za posebni zakon Slovencev brez državljanstva in za ustrežnejši volilni zakon. V točki državljanstva bo odprl vprašanje tako imenovanega »odpiranja«

za Italijo, kar je mnogim našim ljudem, ki so v času druge vojne zapustili takratno Jugoslavijo, zakonska ovira za pridobitev slovenskega državljanstva. Ta ovira se zdi krivična vsaj v moralnem, če že ne tudi povsem praktičnem smislu. Dalje velja opozoriti matični prostor na napetosti, ki utegnejo nastati v zvezi z Istro, posebno še v primeru neugodnega razpleta okoliščin, kot so znotraj Hrvaške labilna Istra sama, ohlapna evropska politika na Balkanu, ne nazadnje pa tudi želja Zvezne Republike Jugoslavije, da se konflikti prenesejo še kam drugam in to na način, da zanje po možnosti odgovarja kakšna povsem druga država. Prevladuje namreč občutek, kot da se Republika Slovenija ne zaveda možnosti zapleta v dovolj izraziti in primerni meri.

Kar se tiče manjšinskega prostora, je mogoče v zadnjem času ugotoviti ostrejšo profiliranje številnih slovenskih političnih dejavnikov, kar je gotovo bistven premik. Lahko da tudi ni več tako daleč čas, ko bi se med manjšino okrepila zavest, da je nujno v času velikih sprememb, ki jim tudi v Italiji ni videti konca, prepoznati v resnično skupnem delovanju edino odgovarjajočo možnost za manjšino v celoti. Bližnje volitve nemara še niso zamujena priložnost za prve korake v tej smeri, nešteto razdrobljenih pobud pa seveda ne more biti učinkovit odgovor na spreminjanje svetovnih političnih in sistemskih principov, ki se istočasno rušijo in gradijo pred našimi očmi.

Posebno pozornost pa je odbor namenil našemu šolstvu, kjer ni dovolj zaznavne šolske politike. Ne sprašujemo se, kam gre naše šolstvo, predvsem pa ne damo besede sami šoli in njenim nosilcem, da bi vplivali s svojimi izkušnjami in pogledi. Ni kandidatov za ravnatelje, v Trstu ni politike šolskih stavb, dejstvo mešanega zakonov predstavlja pred šolo nove in nove probleme. Dogodki nas nekako prehitujejo, situacija je seveda objektivno izjemno težavna, nimamo skupnega telesa, ki bi o šoli merodajno razmišljalo. To je povezano s problemom družine in splošne zavesti o narodni pripadnosti. Šola sama preprosto vseh teh bistvenih in važnih stvari ne more reševati sama in bilo bi nujno, da bi naša celotna narodnostna skupnost razmišljala o vseh teh temeljnih postavkah našega obstoja ter tudi našla novemu času primerno rešitev.

Janez Povše

Sramotno!

Trst gotovo ne bo mogel tako hitro popraviti mučnega, naravnost poraznega vtisa, ki so si ga o njem naredili milijoni gledalcev širom po Italiji in tudi drugod, ko so v poznih večernih urah dne 22. t.m. sedeli pred televizijskim zaslonom. Na tretjem omrežju RAI je bila na sporedu znana oddaja, ki jo vodi Gad Lerner in ki je bila tokrat posvečena krvavim dogodkom v Bosni, čemur so tisti, ki so si oddajo zamislili, pridružili še problem Osima II.

Pri oddaji so levji delež imeli misovci, nacionalisti in razni nasilneži, ki so nastopali z ustreznim besednjakom, bruhali bes in sikali strup proti Slovincem, Hrvatom in Bosancem. O slednjih je znani misovski prvak dejal, naj »se kar koljejo med seboj; to ga prav nič ne briga, saj je takšna njihova narava«. V tem s sovraštvom prepojenem ozračju so naravnost mizerno izzvenele zahteve nekaterih istrskih prebežnikov, naj bi Italija na pogajanjih s Slovenijo in Hrvaško za Osimo II. poskrbela, da se jim popravijo krivice izpred skoraj 50 let.

Trst je v očeh milijonov gledalcev izpadel kot mesto, v katerem neomejeno vlada rasistična zver. Šlo je torej za pravo pravcato sramoto, za ravnanje in vedenje, ki nista vredni omikanega človeka. Morda je bilo celo prav, da se v tem zverinjaku ni javil k besedi noben pripadnik naše manjšine.

* * *

Ob zgodovinskem obisku v Vatikanu

Slovenska delegacija je bila na predvečer obiska nastanjena v znanem hotelu v strogem središču italijanske prestolnice. Priznati moram, da sem bil prijetno presenečen in da mi je bilo tudi milo pri srcu, ko sem na balkonu razsvetljenega pročelja očitno pred kratkim obnovljenega hotela zagledal, kako v še kar mrzli večerni sapi plapolajo tri državne zastave: v sredini slovenska, na straneh italijanska oziroma vatikanska.

Verjetno sodi vse to v redno in ustaljeno prakso, vendar sem ob tem kot že prileten Primorec čutil še posebno zadoščanje, ker je bila zunanjemu simbolu slovenske države in slovenskega naroda priznana najvišja čast v samem središču Rima. Občutek sem imel, kot da bi bil poplačan za vse krivice, ki sem jih bil v zgodnji mladosti deležen zaradi svoje narodne pripadnosti. Tudi sam sem torej lahko hvaležen sv. očetu za vabilo, ki ga je bil naslovil na slovenskega predsednika in ki se mu je ta odzval konec prejšnjega tedna.

Zakon v korist obmejnega prebivalstva

Deželni svet Furlanije Julijske krajine je v sredo, 17. t.m., z veliko večino glasov odobril zakon za izvedbo načrtov, ki jih bo dežela uresničila tudi v sodelovanju s Slovenijo in Avstrijo in ob bistvenem finančnem prispevku Evropske skupnosti.

Deželni svetovalec Ivo Jevnikar je v svojem posegu podprl osnutek zakona, pri čemer je poudaril, da bo njegovo izvajanje gotovo spodbudilo sodelovanje med sosednimi državami v korist obmejnega prebivalstva. Zakon na primer financira posege za sanacijo Timave in Nadiže, omenja sodelovanje na področju vinogradništva na Goriškem in infrastrukture v okviru obrtniške cone v dolinski občini.

Najprej kako in šele nato o čem

Na gradu Strmol so se v torek, 22. t.m., začeli pogovori med delegacijama slovenske in italijanske vlade, ki imata nalogo, da proučita vse probleme v zvezi s tako imenovano osimsko pogodbo. Ta je bila sklenjena med vlada Italije in SFRJ leta 1975 in seveda pogloblja tudi odnose med Italijo in novo slovensko državo.

Italijansko delegacijo vodi veleposlanik Giovanni Berlinguer, slovensko pa podtajnik v zunanjem ministrstvu Ignac Golob. V delegaciji sta še veleposlanik Štefan Cigoj in vseučiliški profesor na pravni fakulteti ljubljanske univerze Borut Bohte. Zunanji minister Lojze Peterle je na tiskovni konferenci v torek, 21. t.m., med drugim dejal, da bosta delegaciji najprej sklepal, kako se bosta pogovarjali, in šele nato o čem bo tekla razprava. Ta bo seveda za zaprtimi vrati.

Jevnikar se je v svojem posegu tudi dotaknil načrta INTERREG Italija-Avstrija, ki ga obravnava omenjeni zakon, ter ovrednotenja gorskega sveta v Furlaniji Julijski krajini. Člen 21 omenjenega zakona je posvečen promocijski dejavnosti, pri čemer prihajajo v poštev publikacije, simpoziji, srečanja itd. V tej zvezi se je svetovalec Ssk zavzel, da bi se pri tej dejavnosti upoštevali tudi slovensčina, nemščina in drugi jeziki planincev, ki obiskujejo naš gorski svet. Pristojni odbornik Tersar je pri tem pripomnil, da deželna uprava že upošteva omenjene jezike in da bo tudi v prihodnosti pozorna zlasti za potrebe slovensko govorečih koristnikov. Med razpravo o 22. členu zakona, ki obravnava problematiko gorske reševalne službe, je Jevnikar izrazil mnenje, da bi se morala deželna uprava zavzemati za sklenitev mednarodne pogodbe, tako da bi se sprostili preleti helikopterjev nad celotnim območjem ob meji, saj je v preteklosti prišlo zaradi birokratskih zapletov do nekaterih zelo neljubih dogodkov.

Dekliški zbor Devin Fantje izpod Grmade in otroški zbor Ladjica

vabijo na

Prireditev ob dnevu slovenske kulture

ki bo v nedeljo, 28. februarja, ob 17. uri na sedežu devinskih zborov.

Ob tej priložnosti bodo tudi odprli razstavo zgodovinskih fotografij in sedanjih posnetkov Janka Kovačiča.

V gledališču Miela v Trstu je bil v četrtek, 18. februarja, uspel koncert, ki so ga v abonmajsko sezono Glasbene matice. Kvaliteten glasbeni večer je imel naslov »Sodobni deželni skladatelji in pihalni trio«. Nastopili so Giorgio Mascos (flavta), Lino Urđan (klarinet) in Vojko Cesar (fagot), izvajali pa so izključno dela naših sodobnih skladateljev. Na sliki: (foto D. Križmančič) prizor s koncerta

Stari prijatelj in novi 70-letnik

Tržaški ekonomist in sodelavec Novega lista dr. Egidij Vršaj se je te dni povzpел na 70 let. Izhaja iz rudarske družine ter je že kot otrok spoznaval novo Evropo v Vestfaliji, kjer je moralo takrat iskati novi dom — kot poje Župančič v dumi — na tisoče slovenskih delavskih družin.

Vršaj je osnovno šolo obiskoval na Nizozemskem in gimnazijo v Ljubljani. Zatem je študiral na pravni fakulteti, dokler ga gestapo kot antinacista ni aretiral ter je v gestapovskih zapornih ostal do konca druge svetovne vojne. Po osvoboditvi se je zaposlil v tiskovnem uradu Zavezniške vojaške uprave v Trstu in nato 41 let vse do upokojitve na Radiu Trst.

Na tržaški univerzi je doktoriral iz ekonomije z disertacijo »Il commercio estero nella politica di piano della Repubblica jugoslava«. Vršaj je napisal v italijanščini šest obsežnih knjig: La cooperazione economica Italia-Jugoslavia (1970), La cooperazione economica Alpe-Adria (1975), La cooperazione economica internazionale Est-Ovest e Nord-Sud (1979), La Jugoslavia economica dopo Tito (1981), Il nuovo ordine economico mondiale e la sfida del 1992 (1988), La Repubblica della Slovenia tra l'Europa e i Balcani (1992).

O teh knjigah so objavili pozitivne ocene tako vodilni italijanski listi (n.pr. Il Sole-24 ore, La Stampa, Il Giorno, ORE 12, Il Gazzettino, Messaggero Veneto, Il Piccolo, Paese Sera itd.) kot slovenski zamejski časopisi (Primorski dnevnik, Novi list, Mladika). Lanski knjigi o »Republiki Sloveniji med Evropo in Balkanom« so posvetili posebno pozornost časopisi matične domovine kot: Gospodarski vestnik, Slovenec, Dnevnik itd.

Vršaj je nadalje napisal številne krajše gospodarske študije za slovenske in italijanske publikacije, kot so: Novi list, Mladika, Skupnost, Kalendar Goriške Mohorjeve družbe, Il Meridiano di Trieste, Economia Giuliana, Guida delle attività economiche e commerciali a Trieste.

Leta 1981 je Vršaj o gospodarski problematiki predaval italijanskim in jugoslovanskim špediterjem v Beljaških toplicah, leta 1982 na seminarju slovenskih šolnikov v Gorici in Trstu ter leta 1989 v Gradcu na mednarodnem kongresu o novi Evropi, všteti pristop Avstrije. Na Radiu Trst je imel leta 1991 serijo šestih predavanj o Evropski gospodarski skupnosti, upošteva jo zlasti Furlanijo-Julijsko krajino ter Slovenijo. Leta 1989 je Vršaj sodeloval pri natečaju »Premio giornalistico Federico Motta Editore« in je bil njegov članek skupaj z najboljšimi objavljen v zborniku »I giovani e l'Europa«.

Nekaj Vršajevih knjig je uradno katalogiziranih v Kongresni knjižnici v Washingtonu. Dve njegovi knjigi sta bili uvedeni kot učbenika v Geografskem inštitutu ljubljanske univer-

Dr. Egidij Vršaj

ze. Britanska radiotelevizija BBC je 2. septembra 1990 v slovenski oddaji objavila izvoleček Vršajevе študije o suverenosti Slovenije. O Vršajevem znanstvenem delu vsebujeta zapis Slovenski biografski leksikon (1986, XIV. zvezek) in Primorski slovenski biografski leksikon (1991, 17. snopič).

Novi list si šteje v čast, da ima dr. Vršaja med svojimi sodelavci od začetka svojega ponovnega izhajanja v že davnem maju leta 1954. Naš jubilej je mož, na katerega se vedno lahko zanesesh in ki je vedno pripravljen priskočiti na pomoč z delom in navedi. Ob izidu njegove zadnje knjige (leta 1992) smo v poročilu v našem listu med drugimi poudarili, da opravlja dr. Egidij Vršaj pravzaprav vlogo slovenskega poslanika v širokem romanskem svetu, zaradi česar bi se ga naša matica morala kdaj posebej spomniti.

Stari prijatelj in novi 70-letnik, srečno!

D.L.

* * *

Pokopano otroštvo

niščih, z materinim mlekom sesajo sovraštvo in gnev. Ali pa otročički, ki kljub letu in pol še niso shodili zaradi nezadostne prehrane. Ali pa otroci, ki jim namesto šolskih obveznosti, nalog in kolesarjenja krojita dneve pokanje granat in dušiči dim. Ali pa mladostniki, ki morajo namesto na ples in na zmenek skozi ulice po vodo ali kruh, pod nevarnim ognjem ostrostrelcev. Ali osamnajstletniki, ki namesto o ljubezni sanjajo o svobodi in čakajo, da vzamejo puško v roke.

Veliko jih je, zelo veliko. Ne maram številke, ki so tako anonimne in boleče. Ne maram besed, ker so obrabljena retorika. Otroci in mladi so seme za bodočnost, tako so marsikdaj rekli. V kakšno prihodnost naj verjamejo taki otroci, če se je, na pragu novega tisočletja, čas ustavil in evropska zgodovina obnavlja že zdavnaj pokopane okrutnosti in zverinskosti?

Pred filmskim večerom v tržaškem Kulturnem domu

Aljoša Žerjal pripravlja tudi film o Slovencih na teh tleh

Aljoša Žerjal je za ljubitelje dokumentarnih filmov znano ime. Poznajo ga ne samo v Trstu, kjer je doma, ampak tudi drugod po Italiji, kjer je velikokrat z uspehom prikazal svoje umetniške izdelke. Doslej je posnel že nad 50 filmov. V glavnem gre za dokumentarce, ki pa se od »običajnih« razlikujejo tudi zaradi avtorjeve občutljivosti in razumevanja za vprašanja človeške in družbene resničnosti.

V soboto, 6. marca, bo Aljoša Žerjal predstavil v Kulturnem domu v Trstu osem filmov. V glavnem gre za novejše, ki jih je avtor oblikoval nekaj let, preden se je odločil, da so zares dokončani in da jih torej lahko predstavi publiki. O tem večeru pa tudi o njegovem delu in načrtih smo se pogovorili s samim avtorjem.

Aljoša Žerjal s svojo kamero pred svetiščem v Datongu na Kitajskem

Najprej naj spregovorimo o filmskem večeru v tržaškem Kulturnem domu, ki ga vsi tisti, ki poznajo Vaše delo, že nekaj let pričakujejo. Katere filme boste predstavili?

Na tem večeru bom prikazal filme zadnjih štirih let. Posnel sem jih v raznih deželah — Patagoniji, Tajski, Tibetu, Vietnamu. V teh filmih sem skušal zajeti bistvo teh krajev, jih prikazati take, kakršni so v resnici, brez oplešav. Na sporedu je tudi film o Benetkah. O tem delu sem razmišljal že veliko let; to prelepo mesto sem skušal v svojem filmu predstaviti drugače, ne stereotipno, pač pa sem hotel prikazati »skrite Benetke«. Ostali trije filmi, ki so na sporedu, pa so posvečeni trem umetnikom — Spacalu,

Brumattiju in Stocci. Vsakega obravnavam kot umetnika-človeka ter skušam prikazati njegovo dožemanje narave in vsega, kar ga obdaja, njegovo ustvarjalno tesnobo...

V Kulturnem domu v Trstu sem v preteklosti že imel nekaj podobnih filmskih večerov. Prvi je bil v sedemdesetih letih po moji vrnitvi iz Mehike, kjer je bila leta 1968 olimpijada. Takrat se mi je nabralo ogromno filmskega gradiva, za več kot tri ure. Veliko filmskih večerov sem imel tudi po društvih, sedaj pa že pet let nisem pripravil nobenega novega večera, ker mi tega niso dopuščale delovne obveznosti.

Kdaj ste se začeli ukvarjati s filmsko dejavnostjo in kdo Vas je navdušil zanjo?

Začel sem čisto slučajno. Povod mi je dal moj prijatelj Edi Šelhaus, zelo znani fotoreporter v povojnih letih v Trstu. On mi je pred mnogimi leti posodil aparat in prvi film, ki sem ga posnel, je bil dober. To mi je dalo »pogum« in sem s to dejavnostjo nadaljeval. S težavo sem kupil prvo kamero in sem začel filmati. Od takrat — minilo je več kot 30 let — sem pripravil nad 50 filmov. Polovico teh sem poslal na razne natečaje in moja dela so bila velikokrat nagrajena.

Svoje filme ste predstavili tudi po Italiji in v tujini. Kje vse ste jih predvajali in na kakšen odziv publike ste naleteli?

Razni italijanski kinoklubi so me v teh letih večkrat povabili in reči mo-

ram, da sem bil že v vseh pomembnejših italijanskih mestih. Vselej sem naletel na zelo ugoden odziv, moja dela so sprejeli z zanimanjem in odobravanjem. Nekaj mojih filmov je šlo tudi v tujino. Predvsem pa želim povedati, da hranijo eno kopijo mojega filma o Rižarni v muzeju v Tel-Avivu, eno pa v centru judovske skupnosti v New Yorku. Nekaj mojih izdelkov so tudi predvajali po italijanski televiziji.

S filmom se, kot že rečeno, ukvarjate več kot tri desetletja in poznavalci menijo, da Vas ni mogoče imenovati za amaterja, saj ste dosegli zavirljivo profesionalno stopnjo. Ste morda kdaj pomislili, da bi se začeli s tem tudi poklicno ukvarjati in katere so Vaše skrite želje oziroma načrti za prihodnost?

Poklicno se s filmom nisem nameraval nikoli ukvarjati, saj imam drugačne delovne obveznosti, vsekakor pa mi ta moj konjiček vzame vsak trenutek prostega časa. Na srečo imam aparaturo doma, dnevno pa se s tem ukvarjam vsaj dve do tri ure, saj je montaža filma izredno zahtevna in naporena. Kar zadeva načrte za bližnjo prihodnost bi predvsem povedal, da imam sedaj »v delu« tri filme, ki jih končujem. Prvi, ki bo prišel na vrsto, bo imel naslov »No al bilinguismo«. V njem sem zajel zgodovino Slovencev na teh tleh od prihoda do danes, namenjen pa je italijanski publiki. Ta film bom po vsej verjetnosti dokončal še letos, verjetno proti koncu leta. Preden pa se mi začne tresti roka, bi želel pripraviti tudi igrani film. Ne vem še s kakšno vsebino, saj čakam na izreden scenarij, ki bi me navdihnil. Doslej ga še nisem našel.

Pogovor je zapisala
Helena Jovanovič

Čestitke in voščila Ssk

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je izreklo čestitke in voščila obema novoimenovanima državnima sekretarjema v slovenskem zunanjem ministristvu. Veleposlaniku Ignacu Golobu, ki je tudi vodja slovenske pogajalske skupine za dograjevanja sporazumov med Italijo in Slovenijo, je deželni tajnik Ssk Ivo Jevnikar zaželel uspešno delo v korist pravičnih in v prihodnost usmerjenih sporazumov, ki naj prinesejo pozitivne premike tudi glede reševanja odprtih vprašanj naše manjšine, prof. Petru Venclju, ki je prevzel skrb za Slovence po svetu, pa je nazkazal obsežno problematiko.

Deželni tajnik Ssk je poslal čestitke in voščila tudi novemu italijanskemu ministru za deželna vprašanja Gianfrancu Ciurru in ga opozoril na nerešena vprašanja manjšine.

+ Albert Čuk

Po daljši bolezni je v Argentini umrl znani slovenski primorski gospodarstvenik in javni delavec Albert Čuk. Bil mu je 63 let. Po drugi svetovni vojni se je iz Bilj na Goriškem s starši izselil v Argentino, kjer pa ni nikdar pozabil na svoje narodne korenine. To je pokazal zlasti s tem, da je povečini s svojimi sredstvi skrbel za posebno tedensko oddajo »Slovenski kotiček« po valovih ene izmed radijskih postaj v velikem Buenos Airesu. Poleti leta 1991 je bil v Ljubljani, kjer je med drugim doživel višek prizadevanj za slovensko osamosvojitve.

* * *

Na zgoniškem pokopališču so v sredo, 19. februarja, pokopali mladega pilota Tommyja Grilanca, ki se je smrtno ponesrečil z letalom v ZDA, kjer je bil zaposlen. Na zadnji poti ga je spremlila velika množica domačinov, prijateljev in znancev.

Dr. Ocvirk o vlogi Cerkve v postmoderni dobi

V društvu slovenskih izobražencev je v ponedeljek, 21. t.m., predaval prodekan na teološki fakulteti v Ljubljani dr. Drago Ocvirk. Govoril je o vlogi Cerkve v postmoderni dobi. Vrednote so se danes spremenile, prav tako naša izkustva na raznih področjih, človek pa je vedno bolj »narcistično« usmerjen sam vase. Sodobnega idealizma pa ne smemo enačiti z egoizmom, saj v človekovi želji po blaginji ni ničesar, kar bi bilo proti krščanstvu. V današnji postmoderni dobi pa kristjani vedno bolj stopajo v ospredje, niso več »pokorna čreda«, pač pa zahtevajo soodločanje in soodgovornost v vsakdanjem življenju.

V sodobnem svetu, kjer smo priča spremembam vrednot, moralnih načel, pogledov na človeka, družbo, bo Cerkev ohranila in okrepila svojo vlogo le, če bo vsestransko spodbujala dialog tako med člani lastne skupnosti kot tudi s pripadniki drugih religij in z neverujočimi. Postati bo morala solidarno občestvo in delovati v korist vseh ljudi. Današnja družba, je še dejal dr. Ocvirk, ne mara mater in učiteljic, pač pa si predvsem želi razgovora. Predavatelj se je dotaknil tudi pojavov nove duhovnosti, verskih sekt ter vedno močnejše težnje sodobnega človeka, da bolj kot naukom sledi zgledom, ki so utelešeni v karizmatičnih osebnostih.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Thornton Wilder
NAŠE MESTO

Režija Adrijan Rustja

V četrtek, 25. februarja,
ob 20.30 - Abonma RED E
v soboto, 27. februarja,
ob 20.30 - Abonma RED F
v nedeljo, 28. februarja,
ob 16. uri - Abonma RED G

PONOVITEV

v torek, 2. marca, ob 20.30
v gledališču »G. Verdi« v
Gorici. Abonma RED A in B.

Objavljen dvojezični statut občine Devin-Nabrežina

OBČINA DUINO AURISINA - DEVIN NABREŽINA
Občinski statut. Zakon z dne 8. junija 1990, št. 142.

I. oddelek SPLOŠNA NAČELA

1. člen Definicija

1. Občina Duino Aurisina - Devin Nabrežina je avtonomna krajevna ustanova z lastnimi političnimi, upravnimi in birokratskimi organi, ki izvajajo pristojnosti na občinskem ozemlju.

2. Samoupravljanje občine se izvaja v skladu z ustavnimi načeli ter državnimi zakonskimi določili, s pristojnostmi in intuicijami, ki so navedene v pričujočem statutu.

2. člen Smotri

1. Občina pospešuje razvoj ter civilni, družbeni in gospodarski napredek lastne skupnosti v skladu z ustavnimi vrednotami ter načeli mednarodnih dogovorov in sporazumov, ki jih je podpisala Italijanska Republika.

2. Občina zasleduje cilje in načela Evropske listine o krajevnih avtonomijah, ki jo je sprejel Svet evropskih občin (ter Evropski svet) in na podlagi katerega je ovrednotenje ozemeljskih avtonomij vključeno v kontekst procesa združevanja Evrope. V ta namen deluje v smislu pospeševanja procesa za doseg politično-institucionalne integracije Evropske skupnosti, tudi preko raznih oblik sodelovanja, izmenjav in pobratene z drugimi krajevnimi ustanovami, v skladu z določili pravilnika ter v spoštovanju veljavne zakonodaje.

3. Občina stremi za sodelovanjem in kooperacijo z vsemi javnimi in zasebnimi subjekti ter pospešuje sodelovanje občanov, kulturnih, družbenih, gospodarskih in sindikalnih sil pri upravljanju.

4. Delovanje občine temelji na naslednjih kriterijih in načelih:

a) ohranitev in utrditev miru kot osnovne pravice ljudi in narodov;

Deželni uradni vestnik je v eni izmed zadnjih števil 8.2.1993 objavil statut devinsko-nabrežinske občine, ki ga je občinski svet bil dokončno odobril pred dobrim letom. Gre za prvi statut, ki je objavljen dvojezično, in sploh za prvi uradni dokument, ki ga je deželno uradno glasilo objavilo tudi v slovensščini. Devinsko-nabrežinska sekcija slovenske skupnosti izraža ob tej priložnosti veliko zadovoljstvo, saj je bil s tem poplačan trud krajevnih upraviteljev, ki si prizadevajo za dosledno uveljavljanje dvojezičnosti v občini. Poleg priznanja, ki gre vsem demokratičnim silam, ki so zastopane v občinskem svetu, je treba še posebej poudariti, da so odslej tudi imena vasi v občini uradno označena dvojezično. Tajništvo sekcije Ssk je prepričano, da se lahko edino s strpnostjo, odločnostjo in medsebojnim spoštovanjem doseže pravno priznanje zgodovinske prisotnosti slovenske narodne skupnosti tudi tam, kjer smo bili predskupnosti načrtne raznarodovanja.

Sekcijso tajništvo z zaskrbljenostjo spremlja potek krize v Občini in obžaluje, da ni zaznati prave volje za odpravo sedanega mrtvila. Ssk je odločno proti odstopu občinskega odbora, če prej ni sporazuma o novi večini, kar je tudi v skladu z duhom novega zakona o krajevnih upravah. Medtem ko izraža vso solidarnost županu Caldiju, ki je deležen nezasluženi napadov, ponovno poziva demokratične sile, naj se na vseh pristojnih mestih zavzamejo za izoblikovanje take večine, ki bo uživala zaupanje prebivalstva in omogočila, da bo občina brez hujših pretresov preživela obdobje ustavnih in zlasti volilnih reform, ki se najjavljajo.

Antek Terčon
sekcijski tajnik

Pusta so tudi za letos pokopali

Pust je tudi letos minil v vselem in razposajenem vzdušju. Po vaseh, trgih in ulicah je bilo vse polno pisanih, živobarvnih, domiselnih mask in v sredo, 25. t.m., so kralja Pusta, kot veleva tradicija, žalujoče maske »pospremile na zadnjo pot«. Na Kontovelu so tako sežgali Bertoldo Fuksija, v Doberdolu so pokopali strica Lovreta, v Boljuncu pri Trstu pa so po nekajletnem premoru spet obnovili nekdanje navade in poslali v veselje Boljunika 7.

Skorajda ni društva na Tržaškem in na Goriškem, ki ne bi v teh veselih pustnih dneh priredilo zabavnega večera, ples za otroke in za odrasle z nagradami najlepšim maskam. Osrednja pustna prireditev je bila v soboto, 20. februarja, na Opčinah, kjer je bil letos že 26. Kraški pust.

Med dvanajstimi vozovi, ki so sodelovali na tej prireditvi, je komisija izbrala tri: prvo nagrado je dobil voz iz Saleža in Zgonika pod geslom »Pešekan am-am«, ki so ga neznanci v noči po zmagovitem nastopu tako poškodovali, da so mu onemogočili sodelovanje na drugih pustnih sprevodih, drugi je bil voz iz Bazovice pod geslom »Press Hit Parade« o Primorskem dnevniku, ki ga je »pozobal« novi satirični list »TČ«, tretji pa se je uvrstil openski voz. Za temo so si izbrali zimske olimpi-

Zmagoviti »pešekan« iz Zgonika in Saleža na 26. Kraškem pustu
(foto D. Križmančič)

jade 2000 v Mercedolu v organizaciji tržaške, repentaborske in nove openske občine. Med tremi nastopajočimi skupinami mask pa so zmagale zvezde in planeti iz Boljunca.

Osrednja tema letošnjega pusta je bila, kot je bilo mogoče pričakovati, žgoča afera o podkupninah in vedno zahtevnejša italijanska davčna politika. Zmagoviti »pešekan« je bil velikanska krvooločna riba s tribarvnimi luskinami in glavo italijanskega ministrskega predsednika. Lep pusten sprevod je bil tudi v Gorici z domisle-

nimi vozovi in pisanimi maskami, čeprav je bila udeležba letos skromnejša kot prejšnja leta, čemur so predvsem botrovalje finančne težave organizatorjev. Prvo nagrado je dobil voz od Sv. Ane, ki si je za temo izbral znani risani film »La Bella e la Bestia«, drugo Banda Bassotti-Craxi, Amato in Bossi, ki žaga Italijo na dva dela — tretjo pa društvo Skala iz Garija s svojo davčno iztirjevalnico. Od nastopajočih pustnih skupin pa so bili najboljšje ocenjeni »Čuvaji luči« iz Zagraja.

Pusta je torej konec in z njim kratkega obdobja, v katerem smo se lahko nasmehnil tistim vsakdanjim težavam, ki nam skozi vse leto povzročajo velike skrbi. Odslej se bo treba z njimi ponovno ukvarjati z vso resnostjo do... naslednjega pusta.

(hj)

Deželni zavod za raziskovanje, eksperimentiranje in vzgojno izpopolnjevanje IRRSAE je v četrtek, 18. februarja, priredil študijski seminar, ki je potekal v sejni dvorani italijanskega klasičnega liceja »Dante« v Trstu. Posveta so se udeležili tudi številni slovenski šolniki, posvečen pa je bil predvsem vprašanju permanentnega izobraževanja in možnostim, ki jih šolnikom v tem pogledu nudijo razne ustanove. Predstavniki IRRSAE Narciso Fumo je prisotne seznanil z zahtevami po novem, popolnejšem tipu stalnega izobraževanja učiteljev in profesorjev, na srečanju pa je spregovoril tudi predstavnik Slovenskega raziskovalnega inštituta Slori, ki je povedal nekaj podatkov o delovanju in pomenu slovenskih kulturnih in športnih društev.

DAROVI IN PRISPEVKI

Dr. Jasna Repinc z Opčin je darovala v tiskovni sklad Novega lista Lit. 30.000.

D.C. je daroval 50.000 lir v tiskovni sklad Novega lista.

Slovenska skupnost proti preusmeritvi petrolejskega prometa iz Benetk v Trst

Slovenska skupnost nasprotuje načrtu, da bi preusmerili petrolejski promet iz Benetk v Trst, kot je nedavno sugeriral sam minister za okolje. Od povečanja petrolejskega prometa bi namreč Trst imel zelo skromne koristi, ki bi se povrh ne skladale z možnostmi njegove resnične rasti, v zameno pa bi si nakopal veliko neposredno škodo in se izpostavil naravnost ogromni ekološki nevarnosti. Povečan petrolejski promet bi namreč zahteval podvojitve naf tovoda in torej zadajanje novih ran Krasu, poleg tega pa bi znatno povečal nevarnost ekološke katastrofe, ki bi prizadela Tržaški zaliv in sploh celotni severni Jadran.

To stališče je prišlo do izraza na zadnji seji tržaškega pokrajinskega izvršnega odbora Ssk, ki se je pod vodstvom tajnika Martina Breclja sestel v četrtek, 18. t.m. Izvršni odbor je sklenil, da bo to vprašanje poglobil tudi v okviru drugih pristojnih strankinih organov, da bi po eni strani bolje opozorili javnost na problematiko, okrog katere vlada čuden molk

tudi v vrstah naravovarstvenikov, po drugi strani pa tudi zato, da bi se oblikovali morebitni alternativni predlogi.

Tržaški pokrajinski izvršni odbor Ssk je razpravljal tudi o raznih sodnih preiskavah, ki so v zadnjih časih zajele tudi nekatere tržaške upravne in politične kroge, in poudarili potrebo, da bi sodne oblasti temeljito in čim hitreje opravile svojo nalogo. Ssk v tem sklopu posebno opozarja na kršenje pravic slovenske manjšine, zaradi česar je med drugim občinski svetovalec Samo Pahor prijavil tržaškega župana Staffierija.

Izvršni odbor je na svoji zadnji seji razpravljal še o tržaških pokrajinskih volitvah, ki so razpisane za 28. in 29. marec, ter izdal predlog, da bi se stranka na njih predstavila s kandidatno listo, ki naj bi čim širše odražala potrebe in zahteve celotnega slovenskega življa na Tržaškem, podobno kot že na zadnjih tovrstnih volitvah. Kandidatno listo bo dokončno odobril pokrajinski svet Ssk, ki se bo sestel v sredo, 24. t.m.

Pismo Ssk iz Gorice o vzrokih za podporo odborniku M. Breščaku Posploševanje je treba zajeziti z logiko preverjenih dejstev

Ob izbruhu afere o podkupninah na Goriškem, ki je zaposlila tudi slovensko javnost, želi pokrajinski odbor Slovenske skupnosti v Gorici natančneje pojasniti svoje stališče. Kot je znano, je prejel jamstveno obvestilo tudi odbornik Ssk za promet, trgovino in civilno zaščito Marjan Breščak. Osumljen je dolgotrajnega podkupovanja. Stranka Slovenske skupnosti je prepričana v neutemeljenost obtožbe in to tudi zaradi dejstva, ker je Breščak postal odbornik šele v zadnji mandatni dobi. »Dolgotrajnost« kaznjivega dejanja je torej že s tega vidika neutemeljena.

Kljub temu, da pokrajinski odbor Ssk ni ugotovil pri Marjanu Breščaku nikakršne krivde, je odbornik takoj ponudil odstop in s tem dokazal svojo korektnost do stranke in volilcev. V tem času razkrivanja podkupninskega sistema v Italiji pa v očeh javnosti že vsako jamstveno obvestilo pomeni že kar dokaz korupcije. Slovenska skupnost pa meni, da je treba raziskati vsak primer posebej in šele po opravljenem sodnem postopku sprejeti dokončno mnenje. Tako naj bo tudi za Marjana Breščaka, za katerega pa stranka meni, da je le žrtev tistih političnih iger in skupin, ki želijo ob lastnem padcu potegniti za seboj še druge.

Stranka Slovenske skupnosti želi biti v zvezi s tem vprašanjem zelo jasna: prepričana je, da je treba v italijanski družbi razkriti in odstraniti vse

tisto, kar ni zakonito. S takšnim stališčem bo nastopila tudi proti vsem svojim članom, ki so bili vpleteni v afero podkupnin, a le v slučaju, da bo njihova krivda dokazana. Pokrajinski odbor Slovenske skupnosti zato ne bo umaknil svojega odbornika Marjana Breščaka, za katerega pa zahteva takojšen sodni postopek, ki naj zadevo razčisti. Če pa bi se zgodilo, da bi bil odbornik že pred tem, na pobudo drugih političnih sil, razrešen svoje funkcije, bodo morale biti slednje pripravljene tudi prevzeti vso politično odgovornost. Njihove enostranske poteze bi dokazale, da jim pri vsej zadevi ne gre za odkrivanje resnice in kaznovanje krivcev, pač pa le za politične igre in da torej ne delujejo v interesu volilcev.

Slovenska skupnost kot edina slovenska stranka v Italiji odgovarja v prvi vrsti svojim volilcem, ne pa takšnim ali drugačim političnim kombinacijam. Zaradi tega želi prispevati k razčiščenju odločno in brez kompromisov, a tudi brez krivičnih posploševanj in strankarskih iger, ki družbe, v kateri živimo, ne bodo prenovili, pač pa jo bodo kvečjemu še bolj potisnili v krizo. Resnični krivci so tisti, ki skušajo dokazati, da smo sedaj krivi vsi, to pa je zelo nevarna miselnost, ki jo je treba zajeziti z logiko preverjenih dejstev in z delovanjem v korist celotne družbe.

Slovenska skupnost iz Gorice

Nova razstava tržaškega slikarja Edija Žerjala Akvarelni vtisi s sprehoda po Krasu

Gostilna Jazbec v Tupelčah pri Štanjelu bo ostala zapisana v analih kot ena tistih slovenskih gostiln, ki so v zgodovini našega ljudstva odigrale nadvse pomembno vlogo. To, kar so bili literarni »salotti« v italijanskem prostoru ali čajanke za anglosaški svet, to so bila gostilniška omizja v našem prostoru. Literarni in likovni ustvarjalci, politični delavci in prosvetarji, vsi so v gostilnah imeli svoj drugi dom, ob kozarcu vina in prigrizku pa so se snovale nove ustvarjalne pobude, kresala so se mnenja in neskončne diskusije so dajale udeležencem novega zagona in moči v navadno težavnih okoliščinah.

Tako vlogo je imela gostilna Jazbec v Tupelčah vse do danes in še posebej za krog tržaških ustvarjalcev in narodnih delavcev, ki so se zbirali v njej vse od časov Roberta Hlavatyja in njegove družine. Družina Jazbec hrani od tistih časov posebne spominske knjige, z neposrednimi Hlavatyjevimi ilustracijami in karikaturnimi ter domiselnimi napticami in priložnicami. Jazbečevi iz Tupelč nadaljujejo s tem kulturnim poslanstvom, saj prijazno gostoljubje, razkošen menu lovskih specialitet in izborna domača kapljica, lepo in originalno ponujena, združujejo tudi z galerijsko dejavnostjo. V gostinskih prostorih

namreč redno razstavljajo dela raznih avtorjev.

V teh dneh, vse do 8. marca, so na ogled lavirane risbe, zvrst akvarelov, tržaškega slikarja Edija Žerjala, ki se tako predstavlja javnosti z novo tehniko. Žerjala smo doslej poznali in cenili predvsem kot grafika in avtorja številnih književnih oprem ter barvnih oken bazovske cerkve, odslej pa ga bomo cenili tudi kot krajinarja, ki s posebno mehko in veliko pozornostjo za barvni odtenek ter sugestijo naravnega detajla ustvarja vrsto novih akvarelov na temo Kras. Vendar to ni kraška pokrajina, ki bi gledalca nagovorila s kako posebno figuralko. Nihče ne bo iz razstavljenih del spoznal tega ali onega kraja, naučil pa se bo vtisov, ki jih je Kras ob vsakem letnem času poln. Razstavljeni prostor, gostilniško dvorano, bo lahko zapustil ne le sit in odžejan, ampak tudi z občutkom prelivajočih se barv, od rumenkastih in rjavih ter kamnito sivkastih-belih pa do blede sinjih in nežno zelenih kot sta spomladansko nebo in trava na pokošenem travniku, ko v zadnjih mračnih dneh začenja poganjati tudi na Krasu.

Raznobarvna črnila in voda ter čopič nam torej ponujajo nov pogled na »to pokrajino kamnito«, ki pa se vse bolj zarašča in obrašča, a je še vedno za umetnika kot je Edi Žerjal neizčrpen vir navdihov. Na obiskovalca razstave pa te lavirane risbe učinkujejo pomirujoče, oplemenitijo ga in okrepijo kot daljši sprehod po kraški gmajni ali skozi borov gozd z obvezno postajo v kaki osmici ali gostilni, zakaj ne pri Jazbecu v Tupelčah.

M.T.

»Komedijska odzubljeniga sina«

Krščanska kulturna zveza iz Celovca in SPD »Drabosnjak« vabita v farno dvorano v Št. Jakobu v Rožu, kjer bo v petek, 26. t.m., ob 19.30 premiera »Komedijska odzubljeniga sina«. Besedilo je po Drabosnjakovem izvirniku priredila dr. Herta Maurer-Lausegger. S tem delom želijo prireditelji zakrožiti cikel Drabosnjakovih iger. Leta 1987 so postavili na oder njegovo »Pastirsko igro«, leta 1990 pa »Pasijon«. »Komedijska odzubljeniga sina« je režiral Franci Končan, predstavo pa bodo ponovili še v soboto, 27. t.m., ob 19.30 ter v nedeljo, 28. t.m., ob 14.30.

V Ljubljani je umrl Ladislav Lenček Duhovnik in slovenski kulturni delavec

Za posledicami hude prometne nesreče je dne 22. t.m. v Ljubljani umrl duhovnik in slovenski kulturni delavec Ladislav Lenček, eden najvidnejših predstavnikov slovenske povojne emigracije v Argentini. Star je bil 79 let. Po maturi na klasični gimnaziji je vstopil v semenišče in bil posvečen v duhovnika leta 1938 v Ljubljani. Kot lazarist se je že v mladih letih zelo zanimal za misijone, spomladi leta 1945 pa je kot toliko drugih zapustil Slovenijo in postal begunec.

Po bivanju v begunskih taboriščih v Avstriji in Italiji se je leta 1947 med prvimi političnimi emigranti preselil v Argentino, kjer se je takoj vključil v dušnopastirsko, narodno in kulturno delo. Pri tem se je izkazal kot odlični organizator in pobudnik najrazličnejših dejavnosti. Njegova najvažnejša pobuda je bila ustanovitev Slovenske kulturne akcije (SKA), ki je kmalu postala vodilna in zelo zaslužna kulturna organizacija med vsemi Slovenci v zdomstvu. SKA je bila tudi izredno plodovita založba, ki je za-

čela izdajati svoje glasilo — to še izhaja — in omogočila tiskanje ugledne revije Meddobje ter vrste knjig, med drugimi znane knjige Ruda Jurčeca »Skozi luči in sence«, mimo katerih ne more danes noben slovenski zgodovinar. Rajni Ladislav Lenček pa je bil tudi velik mecen, saj vsega tega dela brez njegovih velikih osebnih žrtev prav gotovo ne bi bilo.

Ves čas je pokojnik ostal zvest svojemu misijonskemu nagnjenju in je treba v tej zvezi omeniti, da je vzdrževal tesne stike z vsemi slovenskimi misijonarji po vseh celinah, mnoge teh pa je tudi osebno obiskal. Njegova predanost misijonskemu poslanstvu je prišla do izraza pri urejanju revije »Katoliški misijoni«, ob tem pa je treba še omeniti njegovo sodelovanje pri urejanju revije »Duhovno življenje«.

Rajni Ladislav Lenček je bil izredno praktičen človek in je svoje darove pridno izkoristil pri vodenju slovenske tiskarne Baraga v Buenos Airesu in pri oblikovanju slovenskega denarnega združnega zavoda SLOGA.

Leta 1989 se je po zlati maši odločil za vrnitev v Evropo. Najprej se je ustavil na Koroškem, dobro leto kasneje pa se je preselil v Ljubljano v dom lazaristov, pred katerim je konec januarja postal žrtev prometne nesreče.

Kdor je rajnega patra Lenčka poznal, ga bo ohranil v lepem spominu; s tega sveta se je poslovil plemenit človek, ki je v širokem svetu častno in dostojno predstavljal svoj narod. Naj mu sveti večna luč!

A.B.

Po podatkih o gibanju prebivalstva v Števerjanu na Goriškem se je izkazalo, da je v tej vasi število prebivalcev naraslo v letu 1992 za štiri enote v primerjavi z letom dni prej. Skupno je prebivalcev 848, od teh se jih je rodilo 7, umrlo jih je prav toliko, priselilo se jih je 21, odselilo pa 17.

XV. Zimski pohod »Arihova peč«

Slovenska športna zveza, Slovensko planinsko društvo »Celovec« in SPD »Rož« iz Št. Jakoba v Rožu priredijo v nedeljo, 7. marca, XV. Zimski pohod »Arihova peč« 1993 v spomin na padle borce. Pohoda se lahko udeležijo vsi, obvezna pa je planinska oprema. Udeleženci se bodo zbrali pri Polancu na Čemernici (Hodnina) nad Št. Jakobom v Rožu ob 9. uri, nato pa bodo šli mimo partizanškega bunkerja do planinske postojanke »Koča nad Arihovo pečjo« (1084 m) in po drugi smeri nazaj mimo Resmanove lovske kočice do Polanca. Vrnili naj bi se okrog 15. ure. Prireditelji sprejemajo prijave na kraju samem; odrasli udeleženci bodo morali plačati 50 šilingov, otroci pa 40. Vsak udeleženec pohoda bo dobil diplomo.

* * *

Doberdobska občinska uprava je sredi prejšnjega tedna priredila srečanje z vaščani. Govorili so o opuščenih vojašnicah in drugih vojaških objektih v teh krajih. Ti objekti so namreč še vedno last vojaške uprave in torej »nedotakljivi«, čeprav niso več nikomur potrebni. Udeleženci poveseta so predvsem govorili o odpravi vojaških omejitev in na dan so prišli številni nereseni problemi. Doberdobski župan Lavrenčič je obljubil, da bo vojaške oblasti zaprosil za srečanje, na katerem naj bi skušali vsaj delno rešiti probleme.

Humanitarna pomoč iz Turina za bosanske begunce (Poziv in prošnja Slovenskega dobrodelnega društva)

Velik tovornjak s prikolico je konec minulega tedna pripeljal v Portorož humanitarno pomoč za bosanske begunce, za katere skrbi organizacija Karitas. Tovornjak je prišel iz Turina, pripeljal je za več sto milijonov lir najrazličnejšega blaga od obstojne hrane do oblačil in zdravil ter pralnih praškov in higijenskih pripomočkov. Vse to so zbrali v župniji sv. Andreja v Turinu — Mirafiori, kjer se z dobrodelnostno akcijo ukvarja tamkajšnji župnik don Silvano. Ta zaslužni duhovnik je že sredi decembra lani osebno pripeljal v Portorož polno dostavno vozilo najrazličnejšega blaga. Za portoroško Karitas so se odločili po posredovanju Slovenskega dobrodelnega društva, kar ni čudno, saj je pri zbiranju humanitarne pomoči v Turinu aktivno angažirana tudi družina Roberta in Erike Santolorenzo, gospa Erika pa je hčerka sodelavke Slovenskega dobrodelnega društva, gospe Sonje Gaspersič iz Devina. Znano je, da Slovensko dobrodelnostno društvo že dolgo uspešno sodeluje s portoroškimi župnikom in odgovornim za tamkajšnjo Karitas Francem Prelcem, naravno je bilo zato, da se je turinska župnija povezala s portoroško Karitas in skuša tako olajšati težave nesrečnim beguncem, ki so jih sprejeli v tej obmorski župniji.

Slovensko dobrodelnostno društvo iz Trsta pa poziva vse ljudi dobre volje, naj prispevajo v sklad za pomoč beguncem. Pomoči so še zlasti potrebni otroci, primanjkuje pleničke, perilo, topla oblačila, čevlji, zelo pa so hvaležni tudi za barvice in šolske potrebščine. Slovensko dobrodelnostno društvo bo zbrana sredstva uporabilo tudi za nakup zdravil in obstojne hrane.

* * *

Predstavniki Ssk o razvoju Krasa

Deželni odbornik Dario Tersar je na nedavnem srečanju z deželnim tajnikom Slovenske skupnosti Ivom Jevnikarjem, ki sta ga spremljala pokrajinska tajnika za Tržaško Martin Breclj in za Goriško Hadrijan Corsi, ponovno poudaril, da namerava uprava storiti vse potrebno za razvoj tržaškega Krasa v skladu z zakonom št. 16 iz leta 1992. Jevnikar ga je med pogovorom opozoril na zamude pri izvajanju tega zakona, zaradi česar bi lahko izgubili nekatera že dodeljena sredstva. Slovenski deželni svetovalec je deželni odbornik opozoril tudi na problem Kraškega parka. Dejal je, da je za to področje potrebna »aktivna« in ne »pasivna« zaščita in da je treba pri tem upoštevati etnične, gospodarske, socialne in kulturne značilnosti teritorija.

Zdravnik svetuje

Plodni dnevi: bazalna temperatura

Meritev bazalne telesne toplote je najbolj enostaven način za preveriti ali žena ovulira in če jajčniki redno delujejo. Temperaturo merite vsako jutro, vedno ob isti uri, komaj se zbudite, preden vstanete, vedno z istim toplomerom, ki ga postavite v usta pod jezik. Drugačno merjenje temperature je dokaj netočno zato ga ne priporočam. Izmerjeno temperaturo redno beležite. Preden si izmerite bazalno temperaturo morete spati vsaj

Dr. EDI KOŠUTA

šest ur in ne smete jemati uspavalnih sredstev. V plodnih letih je krivulja ženske bazalne temperature bifazna. V prvi polovici menstruacijskega ciklusa je pod 36,9 Celzija, od enega do treh dni po ovulaciji se zviša od 0,3 do 1,6 stopinj Celzija. Do tega poviška temperature pride zaradi delovanja progesterona na termoregulacijski center na hipotalamusu. To pomeni, če v normalnem ciklusu, ki traja 28 dni, od 14. do 16. dne opazite temperaturni povišek, pomeni, da je ženska redno ovulirala in da njeno jajce čaka na oploditev v jajcevodu 48 ur, nato umre. Navadno pred menstruacijo se količina progesterona v krvi znižajo in zato tudi telesna toplota pade. Priporočam, da merite redno bazalno temperaturo vsaj nekaj ciklov, kajti samo tako boste zanesljivo ugotovile plodne dneve.

(konec)

Janko Jež

Giani Stuparich

Ob stoletnici njegovega rojstva (1891-1961)

Prof. Janko Jež je avtor daljše, temeljite študije o Gianiju Stuparichu, ki je bil med drugim njegov profesor na italijanski klasični gimnaziji v Trstu. Študijo objavljamo v obliki podlistka. Prepričani smo, da jo bodo naši ljudje z zanimanjem prebrali, saj gre za lik tržaškega italijanskega intelektualca, ki je krepko vplival na oblikovanje zavesti in miselnosti širokih italijanskih slojev v Trstu, katerih negativne in pozitivne značilnosti so še danes prisotne. S tem se tudi naš list vključuje v prizadevanja, da bi se na osnovi napak iz preteklosti vzpostavili pravični, predvsem pa omikani odnosi med obema narodnostima, ki jima je usojeno, da skupaj živita na tem območju.

(Ured.)

OTROŠKA LETA

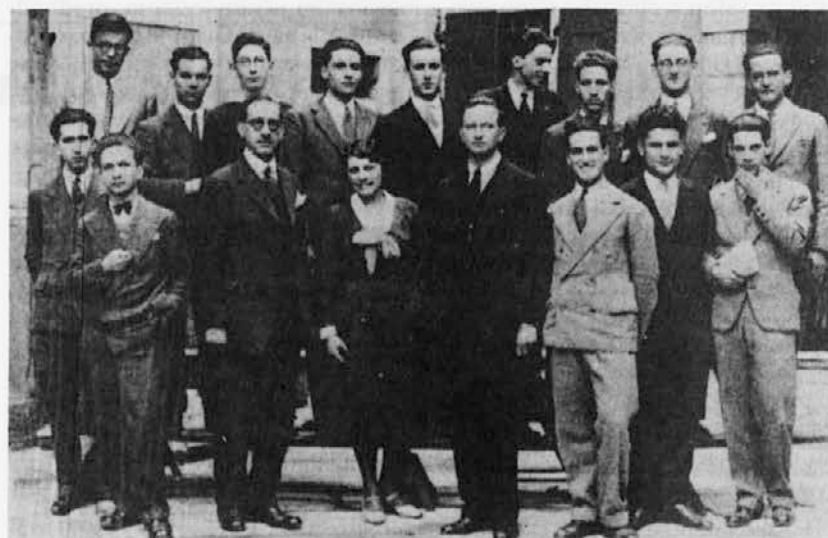
Družina Stuparovič je izhajala iz Dalmacije. Italijansko čutenje jo je pripravilo do tega, da si je priimek dala spremeniti oziroma poenostaviti in grafično prilagoditi italijanski birokratski praksi, to je v Stuparich.

Marco Stuparich je bil rojen 3.1.1867 v Lošnju na istoimenskem otoku v Kvarneru, severno vzhodno od hrvaškega Primorja. Njegovi predniki so bili pomorščaki in duhovniki. Tudi Marcov oče Giovanni Domenico je bil pomorščak. Poročil se je z Eufrazio Kaschmann, potomko osnovnošolskega učitelja, rojenega v Notranji Avstriji. V rodovini je bilo več učiteljev, zdravnikov in odvetnikov. Po prerani smrti Giovannija Domenica se je obubožena vdova Eufrazia preselila na otok Krk. Marco je medtem končal nižjo gimnazijo v Kopru kot gost strica Venanzia Kaschmanna, ki je bil zdravnik. Marco je šel nato študirat na Akademijo za pomorstvo in trgovino v Trst. Učenje je kmalu obesil na klin in se posvetil trgovanju. Bil je lep, veseljak. Poročil se je 8.11.1890 z Judinjo Gisello Gentilli, ki je bila tedaj stara komaj 18 let. se je 8.11.1890 z Judinjo Gisello Gentilli, ki je bila tedaj stara komaj 18 let. Prvorojenec Giovanni Domenico — naš Giani, se je rodil 4.4.1891 v ulici Dogana, danes ulica Roma.

Drugorojenka je bila Bianca Angela, rojena 2.12.1892. Kot tretji se je 3.8.1894 rodil sin Carlo.

Mladi Giani se je rad igral v mestnem parku **Giardin Pubblico**, odkoder se je videla slovenska vas Sv. Ivana pod pobočjem Krasa.

Mati, ki je trdila, da se je treba nemščine naučiti že v mladih letih, je Gianija vpisala na nemško osnovno šolo v ulici Fontana, danes Rismondo. Po dovršeni nemški osnovni šoli je napravil Giani Stuparich julija 1902 zahtevni

Giani Stuparich (peti z leve v prvi vrsti) s kolegi in dijaki 3. B razreda liceja »Dante« v začetku tridesetih let. Z leve so na sliki: Abramo Katz (Sacerdoti), Janko Jež, profesorji Baccio Ziliotto, Rosita Lacina Quagliano in Stuparich, Leo Paschkes (Paschi), Guido Schloss (Silossi) in Giorgio Krausz (Crane). V drugi vrsti stojijo: Adriano Kramer (Mercanti), Egone Kenich (Cenni), Marcello Schajowicz, Tito Livio de Pastrovich, Arrigo de Pangher-Manzini, Bruno Lontschar (Vasari), Giorgio Visintini, Giorgio Fano in Charalambo Sofianopulo.

Pogovor s košarkarjem in trenerjem Vanjo Joganom

»Prvi pogoj za športne dosežke je kvalitetno delo z mladimi«

Vanja Jogan, trener in igralec pri Ciciboni, se je začel ukvarjati s košarko že v otroških letih. Od takrat do danes je preteklo veliko časa, v katerem se njegovo zanimanje za ta šport ni zmanjšalo, ampak je, nasprotno, rastlo v času, čeprav je gojil tudi druge športne panoge. O svojih izkušnjah na tem področju nam je v pogovoru sam povedal nekaj misli.

Vanja Jogan med treningom

Kdaj si se začel ukvarjati s košarko in zakaj si izbral prav to športno panogo?

Igrati sem začel zelo zgodaj, ko še nisem bil star šest let, pri Boru. Izbral sem minibasket. Od takrat sem igral neprekinjeno do 19. leta v okviru vseh mladinskih kategorij. Največje zadoščenje sem imel v sezoni 86/87, ko smo zmagali na deželnem mladinskem prvenstvu, v isti sezoni pa je bila zame, ki sem bil takrat tudi trener, pomembna osvojitve deželne prvenstva v kategoriji »propaganda«.

Ko sem prerasel mladinsko kategorijo pa me niso vključili v prvo ekipo društva, ker je bilo tam vse zasedeno — v ekipi so bili starejši in bolj izkušeni igralci. Kazalo je že, da bom prenehal igrati, a ravno takrat, pred šestimi leti, so ustanovili košarkarski klub Cicibona, da bi omogočili tudi tistim, ki niso prišli v člansko ekipo, da še dalje igrajo. S Cicibono sem tako dobil nove priložnosti in nove izkušnje.

Kaj bi torej povedal o svoji ekipi, predvsem o njenem napredku od nastanka do danes?

V teh letih je Cicibona zelo napredovala. Iz leta v leto smo stalno izboljševali uvrstitev. Že po dveh letih smo napredovali v promocijsko ligo in, kar je pomembno poudariti, z igralci, ki so jih še malo pred tem smatrali za »povprečne«. V prihodnjih letih je Cicibona še izboljšala svoje rezultate in zasedla tretje mesto v promocijski ligi, tako da so nas pri Boru zaposlili za tesnejše sodelovanje. Rezultat tega je bilo napredovanje Bora v D ligo, nekateri so tudi prestopili iz ene ekipe v drugo. Jaz sem raje ostal pri Ciciboni, saj se kot kapetan ukvarjam tudi z organizacijo in koordinacijo ekipe.

Cicibona je začela predvsem v zadnjem času postopno vključevati

tudi mlajše igralce Bora, ki imajo tako dvojno možnost, in sicer da nadaljujejo z igranjem pri eni ali drugi ekipi.

Ves ta čas si torej ostal »zvest« košarki. Kaj ti pri tej športni panogi najbolj ugaja?

Res je, da mi košarka izredno ugaja in mi tudi daje precej zadoščenja. Vsako leto si zastavim nove cilje, nove motivacije na osebni ravni in ekipno. Ta šport mi je všeč predvsem zato, ker je ekipni — pri tem mi gre seveda tudi za dobro počutje in za »klapo«, ki je nastala pri tem našem društvu. Družba je namreč res gonilna sila naše ekipe in samo zaradi tega lahko igramo tudi v poletnih mesecih, izključno iz veselja do igre.

Preidimo sedaj na bolj osebno raven. S čim se poleg košarke še ukvarjaš?

Reči moram, da sem vse svoje življenje posvetil športu. V Rimu namreč končujem višjo šolo za telesno vzgojo ISEF, poleg tega pa sem tudi publicist in redno pišem o športnih dogodkih. Obenem sem tajnik pri košarkarskem klubu Bora in trener raznih mladinskih ekip.

Kaj pa bi rekel o ravni naše slovenskega športa v zamejstvu oziroma kolikšne so po tvojem možnosti za razvoj te dejavnosti?

Prvi pogoj za dobre dosežke je predvsem kvalitetno delo na mladinskem področju. To delo mora biti seveda izključno v rokah sposobnih trenerjev in odbornikov,

saj brez teh društva ne morejo dobro izpeljati svojega dela. Predvsem v zadnjem času se veliko govori o sodelovanju med različnimi ekipnimi društvi. Menim, da utegne imeti to na razvoj našega športa pozitivne učinke, vendar mora biti to sodelovanje koordinirano ne pa enostransko ali prepuščeno samo sebi. To nalogo morajo opravljati ljudje, ki jim je resnično pri srcu le napredovanje našega športa.

(hj)

Slovenski center za glasbeno vzgojo »E. Komel«

Glasbena matica

vabita na koncert

Olivier Messiaen

Quatour pour la Fin du Temps

VERA BELIČ, violina

JURE JENKO, klarinet

ANDREJ PETRAČ, violončelo

VLADIMIR MLINARIČ, klavir

ki bo v četrtek, 4. marca 1993, ob 20.30 v cerkvi sv. Ivana v Gorici.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

izpit za vstop v občinsko gimnazijo z italijanskim učnim jezikom, predhodnico povojne klasične gimnazije-liceja Dante Alighieri. Giani je bil skozi odličnjak. Vzljubil je Vergila, Livija, Horaca, Danteja in Foscola. Spoštljivo se spominja starega ravnatelja Vettacha in njegovega naslednika Cristofolinija. Oba sta bila stroga, vendar očetovsko razpoložena do dijakov. Kot srednješolec je Giani prepotoval vso Istro in spoznal njene lepote. Večkrat ga je spremljal sošolec Ruggero Timeus. Rad se je sprehajal po tržaškem Krasu. Vsak dan je telovadil na griču Sv. Justa. Maturiral je z odliko. Zato je dobil štipendijo. Leta 1910 se je vpisal na univerzo v Pragi. Tam je tudi študiral njegov sošolec Guido Devescovi, ki je kakih deset let kasneje postal moj profesor nemščine. V Pragi se jima je pridružil še Scipio Slataper.

Gimnazija je imela od leta 1883 svoj sedež v klasicistični stavbi na trgu Chiesa Evangelica, danes Largo Panfili v sredini terezijanske četrti, za staro pošto. Sredi prostranega atrija te je srepo gledal Dantejev kip. Leta 1937 so jo preselili v novo stavbo v ulici Giustiniano. Giani Stuparich poroča leta 1922, da je gimnazija ob ustanovitvi štela 199 dijakov. Od teh je bilo 60 Judov. Svojih mladih let v družinskem krogu se spominja v številnih delih.

OD VLTAVE DO ARNA

Tako imenuje Roberto Damiani (Giani Stuparich, Ed. Svevo, Ts 1992) obdobje Stuparichevega življenja od Prage do Florence, to je od leta 1910, ko se vpiše na nemško univerzo v Pragi, do leta 1911, ko od oktobra dalje že deluje v krogu revije *La Voce*.

V Pragi se je globlje seznanil z nemškim jezikom in literaturo. Občuduje dvokulturno mesto, kjer lahko prisostvuje Wagnerjevim predstavam v nemškem gledališču, medtem ko v češkem uprizarjajo Smetano. Spomladi 1911 napravi dolgo potovanje po Avstriji, Nemčiji, Belgiji, Švici in Franciji. Nato se vrne v Italijo in se v Florenci pridruži krogu revije *La Voce*.

Vpiše se na univerzo. Navduši se nad filozofijo pragmatičnega idealista Giovannija Gentileja. Druži se s Scipiom Slataperjem, Gius. Prezzolinijem in Biagiom Marinom. Ta bo v Florenci spoznal Pino Marini in se bo z njo poročil še pred vrnitvijo v Trst. Slataper končuje delo *Il mio Carso*, ki ga bo lepo kot čistopis prepisala Elody Oblath, ena od treh njegovih prijateljic. Ostali dve sta bili Gigetta Carniel, kasnejša Slataperjeva žena, in Anna Pulitzer (Gioletta v *Il mio Carso*), ki pa je napravila samomor, ker ji Slataper ni vračal ljubezni.

Giani Stuparich se je junija 1912 vrnil v Trst. Spremljal ga je sloves, da je ožji Slataperjev somišljenik in sodelavec revije *La Voce*, zato ga tržaška nacionalnoliberalna mladina izključuje iz svoje srede in ga izolira. Ostro mu nasprotujejo sodelavci revije *Foedus*: Giuseppe Stefani, Ruggero Timeus, Fabio Filzi, Scipio Sighele in Marino Szombathely (ta je bil kasneje nekaj časa moj profesor grščine). Sovražili so ga, ker je odklanjal njihov nacionalizem. Zaradi tega se je Stuparich sprl s Timeusom in bi ga bil med pretepom skoraj sunil v morje. Timeus je namreč 30.1.1913 napadel prvi Stuparichev članek v reviji *La Voce*, češ da je plod filozofskega mazohizma florentinske revije.

Jesen 1912 je Giani Stuparich spet v Pragi. Tam spolni svojo utopijo o federalni Evropi po Mazzinijevem nauku. Prezzoliniju pošlje članek *I tedeschi dell'Austria*. Zaradi študija se njegovo sodelovanje pri *La Voce* začne redčiti. Pripravlja namreč doktorsko tezo *Macchiavelli in Germania*. Z založnikom Battiatom iz Catanie se julija 1913 dogovori za izdajo knjige o Češki. Tri mesece prebije v Berlinu v Kraljevski biblioteki in zbira bibliografijo za svoj doktorat. Med tem časom obišče Slataperja v Hamburgu, kjer živi z mlado ženo Gigetto Carniel in predava o Leopardiju na *Kolonialnem zavodu*.

(dalje)